

1.ÜNİTE

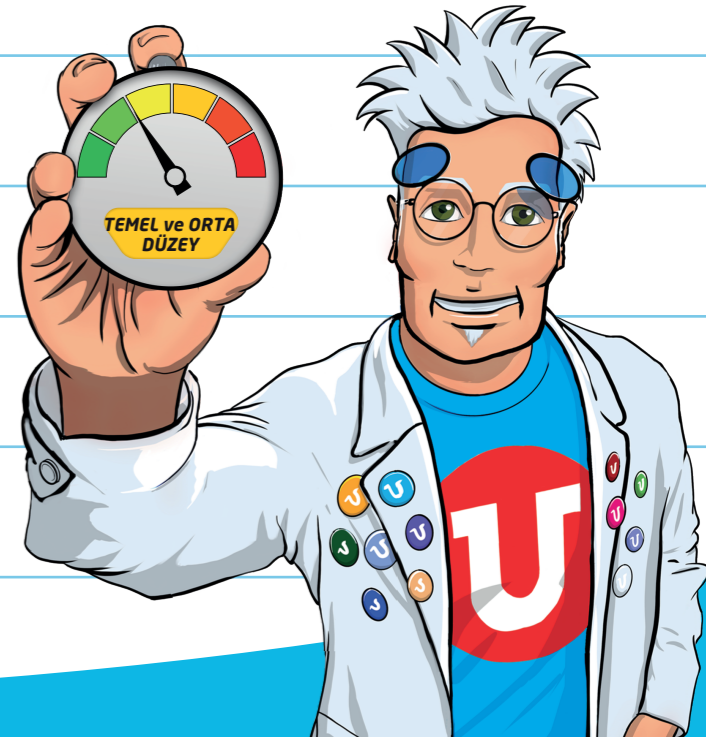
U

TYT Temel ve Orta Düzey Türkçe Soru Bankası

Kalıplaşmamış Sözler



Hilal Evran



KALIPLAŞMAMIŞ SÖZLER

Atasözü

özdeyiş

Atasözü:

→ Söyleyeni unutulmuş, tecrübe ürünü, öğüt verici, kalıplaşmış yargı bildiren cümlelere "atasözü" denir. Genelde mecaz anlam içerirler.

Örnek:

- aç kalmak, borçlu olmaktan iyidir
- ağaç ne kadar uzasa göğe ermez
- ağır taş batman döver
- acıkan doymam sanır, susayan kanmam sanır



Özdeyiş (Vecize):

→ Söyleyeni belli özlü sözler "özdeyiş" denir.

Örnek:

→ "Hayatta en hakiki mürşit, ilimdir" Mustafa Kemal Atatürk

Örnek:

Yerküre sistemleri üzerinde insanların bıraktığı izler, yer altı ve yer üstü kaynaklarının (madenlerin) ve özellikle de yerküre eko-

I

sistemlerinin imhasıdır (yok edilmesidir). Bir topluluğun veya

II

insanlığın bir bütün olarak çevresel etkisi hem nüfusa hem de kişi başına etkiye bağlıdır. Bu da yenilenebilir (tazelenebilir)

III

olup olmadığına bakmaksızın kullanılan kaynakların ne olduğuna ve söz konusu ekosistemlerin taşıma kapasitesine göre insan faaliyetinin ölçeğine bağlıdır. Tarım, imalat ve sanayi gibi ekonomik sektörlerden, çalışma organizasyonlarına ve hane halklarının ve bireylerin tüketim şekillerine (biçimlerine) ve

IV

bireysel mal ve hizmetlerin kaynak taleplerine (isteklerine)

V

kadar birçok ölçekte dikkatli kaynak yönetimi uygulanabilir.

Bu parçada numaralanmış sözlerden hangisinin anlamı parantez () içinde verilen açıklamayla uyuşmamaktadır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V



Örnek:

En öncelikle anlam veremediğim şeyleri yazıyorum. İnsanlık denen makinenin bozuk, gürültülü, çalışmayan kısımlarını... Çalışan kısımları niye yazayım, onları anlamak için prospektüslerini okumak yeterli.

Bu parçadaki “prospektüslerini okumak” sözüyle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İnsan sağlığını etkileyen olumlu ve olumsuz etkenleri öğrenmek
- B) İnsanlık tarihinin bilinmeyen kısımlarını araştırmak
- C) İnsan ruhunun derinliklerindeki bilinmeyenlere ulaşmak
- D) İnsana ait keşfedilmiş özellikleri anlatan çalışmalara bakmak
- E) İnsanın doğası ile ilgili yapılan araştırma sonuçlarını incelemek



Örnek:

Korona salgını, dünyayı şaşkına çevirdi. Sağlık sistemlerinin yetersizliğini, insan sağlığının çok da önemsenmediğini, para hırsıyla doğanın hırpalanmasının nelere mal olacağını... gösterdi; kısacası, pırlıtlı Avrupa ülkelerinin makyajını sildi.

Bu cümledeki altı çizili sözle asıl anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Salgın, çağımızdaki ekonomik, politik ve toplumsal hayatın asıl yüzünü ortaya çıkarmıştır.
- B) Bu salgında sağlık çalışanlarının pek bilinmeyen önemi net olarak ortaya çıkmıştır.
- C) Para hırsının çok önemli insanlık konularıyla ilgilenmeye engel olduğunu göstermiştir.
- D) Aşı çalışmalarının ve sağlık yatırımlarının yavaş gittiğini kanıtlamıştır.
- E) Zenginlerin de bu virüsün pençesine düşmekten kurtulmadığını ispatlamıştır.



Örnek:

Ünlü olmayı başarmak filan, böyle şeyler utandırır beni. Benim yaptığım merkez dergileriyle başlamam oldu. Bu da bana daha başlarken yerellekle sınırlanmamış, daha geniş bir çevre sağladı ve merkez edebiyatı daha yakından takip edebilme, onlarla istişare edebilme imkânını verdi. Bu önemli, evet. Taşra-merkez ilişkisi, taşra edebiyatı çokça tartışılan bir konudur. Bunun açılımlarına çok da fazla girmeden edebiyatın nabzının standart bir damarda attığını, bu nabzın tutulması hâlinde yaşanan şehirden ayrılmadan da hatta bu mahrumiyeti meziyete dönüştürerek de edebiyat yapılabileceğini biliyorum. Bunun tek örneği de ben değilim sanırım.

Bu parçada geçen “edebiyatın nabzının standart bir damarda atması” sözüyle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Edebiyatın belirli ölçütlerinin olması
- B) Tanınmış edebiyatçılarla edebî sohbetler yapma imkânı bulunması
- C) Edebiyatla ilgili gelişmelerin yakın takibinde olunabilmesi
- D) Edebiyatın içinde olduktan sonra nerede olduğunun öneminin olmaması
- E) Edebiyatta, yerelden değil, merkezî ve genel olandan yola çıkılması



Örnek:

Ruh hâlimize, dış görünüşümüze, davranış kalıplarımıza ve bunlardan yola çıkarak kim olduğumuza karar veren insan topluluğuna saygı duymalıyız. İyidir aslında onlar. Çünkü birileri de onların kişiliklerini aynı verilerle tanımlamakta. Birilerinin bilgisini ve insanlığını bizim üstümüzden belirlemesine izin vermiyoruz. Nasıl olsa kim olduğumuzu biliyoruz aslında. Bu duruş kibirli gelirse varsın gelsin. Aksi de bir kalıba sokulacak nasıl olsa. Elbette, bir başka yol da birilerinin sizin için siyah ya da beyaz diyemeyeceği gri alanda yaşamak. Ama çoğu kişi kimi zaman sonucu can sıkıcı olsa da siyah ya da beyaz alanda olmayı tercih edecektir.

Bu parçada altı çizili sözle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kendine ait bir düşüncesinin olmaması
- B) Başkalarının görüşleri doğrultusunda hareket etmesi
- C) Kişinin, öz değerlendirmesini başkaları üzerinden yapması
- D) Kendi kimliğini başkasının düşünceleriyle anlaması
- E) Ön yargılı insanların görüşlerine değer vermemesi



Örnek:

Çocukluk anılarını eksiksiz anımsayan ve okurlarına neredeyse kesintisiz bir panorama şeklinde aktaran pek çok yazarın aksine benimkiler, sisli bir kır manzarası içinde ara sıra görünür hâle gelen ağaçlara benziyor.

Bu cümledeki altı çizili söz, yazarın anılarını anlatma yöntemi ve kitabına yansıttığı izlenimler hakkında nasıl bir fikir vermektedir?

- A) Belleği zayıf olduğundan yazar, çocukluk anılarını apaçık hatırlayamamıştır.
- B) Yazar, çocukluğunu net bir fotoğraf gibi apaçık anlatmayı tercih etmiştir.
- C) Yazar, özellikle çocukluk anılarını yetişkin aklıyla sergilemeye karşıdır.
- D) Yazar, bir ressam gibi çalışmış, bazı şeyleri karanlıkta bırakmıştır.
- E) Yazar, anılarını anlatırken sisli bir manzaranın belli belirsiz görünüşlerinden yararlanmıştır.



Örnek:

Yurt dışında yaşayan göçmen Türk çocukları bir yandan ulusal kimliklerini kazanmak için ana dilini, bir yandan da yaşadıkları ortama uyum sağlamak ve öğrenim görebilmek için o toplumun dilini öğrenmek zorundadırlar. Göçmen Türk çocukları eğitim-öğretime başladıklarında toplum dilindeki yetersizlikler nedeniyle iki dillilik ortaya çıkmaktadır.

Bu parçada altı çizili sözle anlatılan durumun göçmen Türk çocukları için aşağıdaki sonuçlardan hangisine yol açması en zayıf olasılıktır?

- A) Okul başarıları olumsuz etkilenebilecektir.
- B) Kendi aileleriyle iletişim kurmakta zorluk çekeceklerdir.
- C) Yaşadıkları ülkenin çocuklarıyla kültür alışverişinde sıkıntılar yaşayacaklardır.
- D) İki dilin ikisini de tam öğrenememeleri söz konusu olabilecektir.
- E) Ulusal kimliklerini tam olarak kazanamayıp arada kalma durumuna düşebileceklerdir.



Örnek:

Raflarda, dolaplarda, sandıklarda cansız tuğlalar gibi duran kitapların kaybolmuş yaratıcıları, kendilerini kim okumaya kalkarsa onun derinliğinde yeniden dirilir, yeniden bahçelenir, yeniden başlarlar yaşamaya... Her çevrilen sayfa, o sayfayı çeviren parmağın o günkü canlılığına kendi görünmez canlılığını ekler ve ne geçmiş dinler ne şimdiki zaman ne gelecek. İnsanlık, gelip geçen insanlarla böyle karar kendi sonsuzluğunu.

Bu parçada altı çizili sözle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yazarlar, sanatçılar sonraki kuşaklar için birer esin kaynağıdır.
- B) Her okur, okuduğu kitabı ve yazarını kendine göre yeniden yorumlar.
- C) Yazarlar, kitaplarının sayfaları arasında sonsuza dek yaşayacaklardır.
- D) Her kuşak her şeyi yeniden öğrenip biçimlendirirse insanlık gelişir.
- E) İnsan ölse de insanlık onun bıraktıklarıyla karışarak hep var olur.

